

Jana Dreimane

Kanādas atmiņas institūciju reformators Īans Vilsons

2009.gada 31.augustā Latvijas Ārlietu ministrijā notika seminārs "Arhīvi un citas atmiņas institūcijas", kurā piedalījās Igaunijas, Lietuvas, Latvijas nacionālo bibliotēku un arhīvu pārstāvji. Starptautiskās arhīvu padomes (*International Council on Archives*) prezidents, bijušais Kanādas Bibliotēkas un arhīva (*Library and Archives Canada*) direktors Īans Vilsons (*Ian E. Wilson*) informēja par savas valsts unikālo pieredzi arhīvu un bibliotēku sadarbībā — 2004.gada maijā vienā institūcijā tika integrēta Kanādas Nacionālā bibliotēka un Nacionālais arhīvs. Ī.Vilsons bija viens no galvenajiem konverģences iniciatoriem, apvienotās institūcijas stratēģijas veidotājiem un īstenotājiem. Rīgas seminārā Ī.Vilsons proponēja arhīvu pārorientāciju no resursu glabāšanas uz to pieejamību. Arhīvi — tāpat kā bibliotēkas — ietver milzīgus nācijas pašidentitātes, zinātniskās pētniecības un izglītības informācijas masīvus, kuru vērtību apzinājušies tikai paši arhivāri un zinātnieki. Ī.Vilsons uzsvēra, ka mūsdienās arvien grūtāk ir nošķirt arhīvos un bibliotēkās komplektējamo resursu atlases principus, jo daudz nozīmīgu tekstu nav atrodamī nedz iespējamās grāmatās, nedz laikrakstos, bet gan digitālā formātā globālajā tīmeklī. Tādēļ viņš aicināja atmiņas institūcijas vairāk kooperēties resursu pieejamības veicināšanā, veidojot virtuāli apvienotas kolekcijas. Sinerģiskajā sadarbībā sabiedrība gūs ne tikai bagātākas zināšanas, bet arī lielāku pārliecību par atmiņas institūciju nozīmīgumu.

Ī.Vilsons dzimis 1943.gada aprīlī Monreālā (Kvebekas province, Kanāda). Sākumā viņš izglītojies militārajā akadēmijā netālu no dzimtās pilsētas, 1974.gadā ieguvis vēstures maģistra grādu Kvīnsas Universitātē (*Queen's University*). 23 gadu vecumā 1967.gadā viņš sāka strādāt augstskolas arhīvā, 1970.gadā tika iecelts par tā pārzini. No 1976. līdz 1986.gadam Ī.Vilsons vadīja Saskačevanas provinces arhīvu un provinces kultūras mantojuma konsultatīvo padomi (*Saskatchewan Heritage Advisory Board*). 1978.gadā viņš organizēja pirmo kultūras mantojuma institūciju problēmām veltītu konferenci provincē. No 1986. līdz 1999.gadam Ī.Vilsons bija Ontārio provinces arhīva vadītājs. Vairākus gadus viņš bija arī provinces publisko bibliotēku sistēmas pārzinātājs. Šajā laikā Ī.Vilsons uzņēmās franču jūrasbraucēja un topogrāfa, Kvebekas

dibinātāja Samuela Šamplēna (*Samuel Champlain*, 1567–1635) vārdā nosauktās biedrības vadīšanu. Šis vairāk nekā pirms simts gadiem dibinātās organizācijas uzdevums ir izglītēt sabiedrību par Kanādas vēsturi, apzinot, pētot un publicējot vēstures dokumentus. Nacionālu un starptautisku atzinību Ī.Vilsons ieguva, vadot Kanādas arhīvu Konsultatīvo grupu (*Consultative Group on Canadian Archives*), kas darbojās Sociālo un humanitāro zinātņu Pētniecības padomes (*Social Sciences and Humanities Research Council of Canada*) paspārnē. 1980.gadā tika publicēts ziņojums "Kanādas arhīvi: ziņojums Sociālo un humanitāro zinātņu Pētniecības padomei" ("Canadian Archives: Report to the Social Sciences and Humanities Research Council of Canada", Otava, 1980), kas izraisīja radikālu pavērsienu Kanādas arhīvu attīstībā. 1999.gada jūlijā Ī.Vilsons kļuva par Kanādas Nacionālā arhīva direktoru. Gadu vēlāk viņu ievēlēja par Starptautiskās arhīvu padomes viceprezidentu. Augstajā amatā viņš darbojās līdz 2004.gadam, kad tika iecelts par apvienotās Kanādas Bibliotēkas un arhīva vadītāju. 2008.gada martā viņu ievēlēja par Starptautiskās arhīvu padomes prezidentu. 2009.gada aprīlī Ī.Vilsons Kanādas Bibliotēkas un arhīva vadību nodeva diplomēta ekonomista, sociālo zinātņu doktora Daniela Dž. Kerona (*Daniel J. Caron*, dz. 1957.g.) rokās. Pēc tam Ī.Vilsons tika uzaicināts par Vaterlo Universitātes (*University of Waterloo*) jaunveidojamā pētniecības institūta Stretfordā konsultantu. Stretfordas institūts specializēsies digitālo mediju, starptautiskās tirdzniecības un kultūras sadarbības pētniecībā un apmācībā.

2002.gadā Ī.Vilsons par īpašiem nopelniem arhivistikā apbalvots ar Kanādas ordeni (*Order of Canada*). 2003.gadā viņš ieguva Francijas Mākslas un literatūras ordeņa (*Ordre des Arts et des Lettres*) augstāko pakāpi, bet 2005.gadā — Kanādas studiju asociācijas balvu par īpašiem nopelniem un profesionālā sasnieguma balvu (*Outstanding Career Achievement Award*), ko piešķir Kanādas Publisko pakalpojumu komisija (*Public Service Commission*).

Žurnāls "Bibliotēku Pasaule" ar autora laipnu atļauju piedāvā fragmentu no Ī.Vilsona priekšlasījuma "Dāvana nākamajām paaudzēm" (*The Gift of One Generation to Another*), kas nolasīts Saskačevanas kultūras mantojuma darbinieku forumā "Saskačevanas mantojums: skatoties nākotnē" (*Saskatchewan's Heritage: Looking Forward*), kas notika 2009.gada 21.februārī Rīdžainā (*Regina*). Pilns priekšlasījuma teksts pieejams: http://www.saskculture.sk.ca/events/2009_Heritage_Forum/Saskatchewan_Heritage_Forum_Wilson.pdf.

Izmantotā informācija

Wilson, Ian E. *Mr. Wilson's Biography* [tiešsaiste]. Library and Archives Canada, [2009]. Pieejams: <http://www.collectionscanada.gc.ca/whats-new/013-391-e.html>

Snyder, Lorraine. Wilson, Ian E. **No:** *The Canadian Encyclopedia* [tiešsaiste]. Pieejams: <http://www.thecanadianencyclopedia.com/index.cfm?PgNm=TCE&Params=a1ARTA0009819>

Lasiet vēl: **Vilsons, Īans.** Atmiņa ir kļuvusi pārnēsājama : [par dokumentu digitalizāciju un publicēšanu tiešsaistē : saruna ar Starptautiskās arhīvu padomes prezidentu]. Pierakst. Ilze Knoka. *Kultūras Forums*, Nr.37, 2009, 25.sept./2.okt., 4.lpp. ISSN 1691-1946.